

I

‘WAAROM ZIJN WE HIER,’ ZEI DE JOURNALISTE, ‘EN NIET BIJ jou thuis?’

Een paar maanden voor mijn overlijden had ik een interview in het Carlton Ambassador, een hotel in de Haagse binnenstad. Ik vertelde dat ik hier zo’n vijftien jaar over de vloer kwam, wekelijks, en het hotel als mijn tweede huiskamer beschouwde.

‘Dat is geen antwoord op mijn vraag,’ zei de journaliste.

Haar stem verried een zekere ergernis, al probeerde ze niets te laten merken. Het interview was pas een minuut of vijf bezig, ze had me nog nodig. Vanaf hun vaste stek in de vensterbank luisterden de hotelplanten belangstellend mee. Als hotelplant hoorde je van alles, maar bleef je je verbazen.

‘Ik kom uit de rock-’n-roll,’ zei ik. ‘Van huis uit kreeg ik te verstaan: doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg. In de rock-’n-roll gold en geldt: hoe gekker, hoe beter, wat ik een heel wat vruchtbaarder uitgangspunt vind. Het grootste deel van mijn leven heb ik on the road doorgebracht en ik hou van het hotelleven. Je wordt in een handomdraai teruggebracht tot wat je bent: een passant met een valies in de hand, op doorreis. Een oude krijger, die taai is en dagenlang kan zwijgen. Wekenlang zelfs, als de situatie erom vraagt.’

Ik kuchte en nam een slok koffie. Tegen wie zei ik dit eigenlijk? Zat ik tegenover een eenpersoons tribunaal? Diende ik me voor mijn doen en laten te verantwoorden en werd ik om die reden onderworpen aan een kruisverhoor?

De journaliste maakte een aantekening. Geduldig wachtte ik tot ze klaar was. Stel je voor dat ze van haar à propos zou raken.

Buiten kleurden de kastanjabomen en het hotelgazon iets groener; maar echt van harte ging het niet. De winter had zich er met een jantje-van-leiden van afgemaakt en moest voor straf nablijven.

‘Mocht mijn echtgenote eerder komen te overlijden dan ik,’ vervolgde ik, ‘dan verkoop ik ons huis en ga ik de rest van mijn leven in een hotel wonen. Me voorgoed terugtrekken in een klooster of een abdij zou overigens ook tot de te overwegen opties behoren.’

‘Toch vind ik het vreemd,’ zei de journaliste.

Dat kon zijn. Maar ik voelde me niet geroepen me nader te verklaren. Dan maar ‘vreemd’.

‘Je noemt je nieuwe boek een roman,’ zei ze. ‘Maar het is toch gewoon een verhaal over je leven?’

Het beloofde een lange zit te worden.

Waarom deed ik het nog, interviews geven? Mijn uitspraken, gefilterd door een journalist, deden meestal afbreuk aan wat ik schreef. Soms voelde je je zelfs bevuild na afloop; je werd waar je bij zat omgevormd tot een goedkopere versie van jezelf, of goedkoop zelfs: een wegwerpartikel. Die kant leek het ook nu weer op te gaan. Kon ik er niet mee stoppen, met die bloedeloze vraag-en-antwoordspelletjes? Ik was op een leeftijd dat ik mijn ziel en zaligheid niet meer aan een wildvreemde hoefde bloot te leggen onder het genot van een kop koffie en een speculaasje. Bovendien kostte het tijd, en tijd was een kostbaar goedje dat als coke per gram werd verhandeld. Ik had me te bekommeren om het volgende gedicht, de volgende roman. Al het andere was tijdverspilling. Wat wachtte er om de hoek, en wat om de volgende hoek, een goeie honderd, tweehonderd meter voorbij de drukke kruising – de stoplichten die boven het kruispunt hingen wiegden door de wind heen en weer –, waarvan de twee rechterijstroken naar de oprit van de snelweg leidden?

Bij de deur klonk een kelnerskuchje.

‘De fotografe is er,’ zei Edwin.

‘Zeg maar tegen haar,’ zei de journaliste, ‘dat we nog niet zover zijn. Ik heb nog even nodig, een halfuurtje. Dan kan zij vast kijken waar ze Chabot wil fotograferen.’

‘Ik geef het door,’ zei Edwin en hij maakte zich uit de voeten.

Kon ik zijn voorbeeld niet volgen? Liever liet ik hond Brill uit, al had ik haar voordat ik naar deze interviewsessie vertrok al uitgelaten. En Brils huidige conditie was niet van dien aard dat ze op een extra ommetje zat te wachten, liever niet.

Ten slotte klapte de journaliste haar notitieblok dicht en zette haar voicerecorder uit. ‘Ik heb het,’ zei ze.

Dat kon ze vinden. Maar had ze ‘het’ ook?

Ik schoof mijn stoel naar achter en stond op.

‘Nee hoor, doe geen moeite,’ zei ze. ‘Ik vind de uitgang wel. Ik ben hier tenslotte ook binnengekomen, hè?’

Vanwaar ik stond kon ik mijn auto voor de hotelingang zien. Die staarde veelzeggend ins Blaue hinein.

Desondanks begeleidde ik haar naar de hoteluitgang, beleefdheidshalve. Toen we bij de lobby waren, maakte een jongeman zich los uit een stoel en kwam naar ons toe.

‘Dat is mijn vriend,’ zei de journaliste.

De jongeman wilde me een hand geven.

‘O, doe geen moeite,’ zei de journaliste.

Ik prees me gelukkig dat ik niet in zijn schoenen stond.

‘We gaan de stad in,’ zei ze. ‘Ik woon in Amsterdam, dus ik kom nooit in Den Haag. Maar nu we er toch zijn...’

‘Kom je mee?’ zei ze tegen haar vriend. ‘Dan proberen we nog iets van de dag te maken.’

2

‘HEB JE EEN GESCHIKTE PLEK KUNNEN VINDEN?’ VROEG IK aan de fotografe. ‘Keus te over in dit hotel.’

‘Ik wilde je graag buiten fotograferen,’ zei ze. ‘Ik heb drie plekken. Vier eigenlijk. Drie blinde muren en een regenpijp. Van die laatste verwacht ik het meest.’

De regenpijp leek te porren voor een verzetje. Door de dagenlange droogte had die momenteel niks omhanden.

De fotografe ging voortvarend aan de slag. De stoeptegels kikkerden ervan op.

‘Kun je je kin iets omhoog doen?’ vroeg ze. ‘Ja, zó. Ja, dat is ’m. En doe eens een stapje opzij, naar rechts, als dat kan. Nee, een klein stapje, ietsje terug weer. Ja, zo ja, dát is ’m, en nu vast-

houden die pose. En kun je misschien...?’

Ze liet de camera iets zakken.

‘Wat denk je, kan er een lachje af?’ zei ze met een lachje. ‘Of is dat te veel gevraagd? Nee, geen grijns, een láchje. Ja, zó! En volhouden die lach. Nog een héél klein beetje naar rechts, een paar centimeter...?’

Ze kwam heel even achter de verschansing van haar camera vandaan.

‘... ietsje terug weer... Ja, zo! En dan even een lachje. Het is geen straf, hè, een glimlach. Denk maar aan iets leuks, of aan je nieuwe boek. Ja, kijk, dit begint erop te lijken, nu worden we warm. Hou vast. Ja, heel goed. Dit is ’m. Hou dat vast. En lachen, hè. Lachen.’

‘Heb ik tot slot nog een beetje een gekke vraag,’ zei de fotografe.

De shoot voor een landelijk dagblad had ruim twee uur in beslag genomen en de zon zei alvast gedag.

‘En dat is,’ zei ik, ‘die gekke vraag?’

‘Mag ik je handtekening?’

‘Als dat alles is,’ zei ik monter. ‘Ik krijg wel gekkere verzoeken.’

Ze bladerde door een blocnote op zoek naar een lege pagina en gaf me een ballpoint. Ik was er klaar voor.

‘Het is voor mijn zoon,’ zei ze.

‘O,’ zei ik. ‘En hoe heet je zoon?’

‘Gradus.’

‘Die naam hoor je niet vaak,’ zei ik. ‘En hoe oud is hij?’

‘Elf.’

Ik schreef een korte boodschap aan Gradus, ondertekende deze en wilde de blocnote dichtslaan om hem terug te geven.

‘En ook graag een handtekening voor mijn andere zoon,’ zei de fotografe. ‘Ids heet hij. Die is acht.’

Terwijl ik de paar zinnen aan Ids nalas, zei de fotografe: ‘Toen ze vanmorgen jouw naam hoorden raakten ze door het dulle heen. Ik moest en zou een handtekening voor ze vragen, zonder dat kon ik niet thuiskomen. Ze zijn enorme fans van Splinter. Ze konden hun geluk niet op. O, de vader van Splinter!’

Ze leek verheugder over de handtekeningen dan over de fotoshoot.

Tegenwoordig ging ik als ‘de vader van Splinter’ door het leven. Dat lot, een halfbestaan, viel makkelijk te dragen. Ik was ook al eens door een jonge vrouw op straat aangesproken omdat ze met me op de foto wilde. Toen de selfie was gemaakt zei ze tevreden: ‘Hij is voor mijn opa. Die kent jou.’

Het kostte me geen enkele moeite om in de coulissen terug te treden ten faveure van mijn zoons, dat deed ik met alle genoegen. Ik leefde ervan op. Mijn beenderen wogen minder zwaar en mijn tred was lichter. Ik was bijna van mezelf af. Door consequent nee te zeggen tegen televisieprogramma’s had ik mezelf vakkundig uitgewist. Nog even volhouden en een buitenstaander kon met recht twijfelen aan mijn bestaan.

’s Avonds laat stond ik voor het raam en staarde naar onze straat, die minder ‘onze straat’ was dan gewoonlijk. Het heelal hing stil. Yolanda was al naar boven, naar de slaapkamer. Spoedig zou ik haar voorbeeld volgen. Maar iets hield me aan het raam gekluisterd.

Tot ik begreep dat ik me had vergist. Het heelal hing niet stil. Er huisde ‘iets’ wat zichzelf geen tel rust gunde en zich razendsnel in verschillende richtingen verspreidde, alles wat het op zijn weg vond verslindend; en een magere uitloper ervan was naar me onderweg.

De langste tijd dat ik in mijn straat had gewoond lag ach-

ter me. Hoeveel Kerstmissen had ik nog te gaan? Vijf, zes? Veel meer zouden het er niet zijn. Weldra mocht ik mijn bagage pakken, maar uitsluitend de hoogstnoodzakelijke spullen. Het huis begon al voorzichtig afstand van me te nemen.

Ik vroeg me af wat hond Brill in het benedenhuis uitspookte. Ze was erg oud. Moest ik mijn onrust bezweren door een kijkje in de keuken te nemen om vast te stellen of ze al dan niet op haar vaste plek in de bench lag?

Bij die overweging bleef het, helaas voor mijn nachtrust, niet. Zouden Brill en ik elkaar terugzien na ons beider vertrek van hier? Het leek niet erg waarschijnlijk, maar helemaal uit te sluiten viel het niet. Alleen, ik ging niet over zulk soort zaken. Wie weet had vooral Brill de hand in een eventueel weerzien, en in veel mindere mate ik.

Nog voordat het buiten licht begon te worden lieten de meeuwen van zich horen. Mijn tijd zat er zowat op.

3

DE VOLGENDE AVOND GING DE TELEFOON, DIE IK TEGEN mijn gewoonte in opnam. ‘Ronaldo!’

Onze laatste theatertournee lag inmiddels lang achter ons. Al leefde Martin Bril officieel niet meer, toch waren Ronald Giphart en ik hem geregeld tegengekomen als we in een schouwburg optraden. Dan zagen we Martin in een stoel in onze kleedkamer zitten, nauwelijks ouder geworden, en knikte hij ons instemmend toe.

Martin zag er goed uit, Hollands welvaren, en zijn kleren pasten hem. Van een dramatische gewichtsafname was nog geen sprake. Het enige wat afweek: Martin stak geen sigaret op en had geen glas bier of wijn bij de hand. Op de kleedkamertafel

voor hem lag zijn zilverkleurige aansteker klaar voor gebruik. Hij grijnsde, ten teken dat alles onder controle was en dat ik me geen zorgen hoefde te maken.

‘Moet je hem zien zitten,’ zei ik. ‘Het goudhaantje. Zie je dat het leven na de dood reuze meevalt?’

Soms viel de toneelmeester onze kleedkamer binnen om te waarschuwen dat het in het theater verboden was om te roken.

‘Wij roken niet,’ zeiden Ronald en ik dan in koor.

‘Vreemd,’ zei de toneelmeester. Hij leek onze huishoudelijke mededeling maar half te vertrouwen. ‘Ik dacht toch echt sigarettenrook op de gang te ruiken.’

Dat we Martin ondanks zijn verblijf op de eeuwige jachtvelden nu en dan terugzagen, versterkte de band tussen Ronald en mij en het deed me deugd Ronalds stem te horen.

Ik vertelde hem over het interview.

‘Verdoe je tijd niet, Bartus. Het is het wel zo aardig als je de vreugde van het verschijnen van je boek zelf nog kunt meemaken, wat jij.’

Ik moest aan ons laatste optreden denken, toen Ronald na afloop naar de Randstad was teruggedreden, en mijn zoon Maurits en ik in een hotel in Franeker overnachtten. Op mijn vraag wat er te beleven viel in de stad, noemde de hoteleigenaar het Planetarium en, niet te vergeten, een bezoekje aan de mummies van Wieuwerd, een dorp op twintig autominuten van Franeker.

‘Een aanrader,’ zei de hotelier. ‘En het is ook leuk voor uw zoon, mummies.’

Ik had Mau meegenomen naar het Planetarium, dat gevestigd was in een oud-Fries pand.

Wat ik vermoedde, klopte. Als je op je tenen ging staan, kon je met je vingertoppen bij de planeten van ons zonnestelsel die

het dichtst bij de aarde stonden. En als je je best deed en je nog verder uitrekte, zo ver dat het pijn deed in je nek en rug, kon je die planeten zelfs een vluchtige aai over hun bol geven. Bij Uranus, Jupiter en Pluto kwam je niet: daar was geen beginnen aan. Maar dat werd goedge maakt door de ringen van Saturnus, die je nog net kon aantikken. Wat de vraag opwierp wat de mogelijkheden en onmogelijkheden waren in het heelal, buiten. Hoe ver kon je komen, wilde je een gooi naar de sterren doen? En wat waren de offers en opofferingen die je je daarvoor moest getroosten?

Daar liet het heelal zich nooit over uit.

's Middags reden Mau en ik naar Wieuwerd, waar we kort voor sluitingstijd aankwamen. De laatste bezoekers drementelden het tuinpad af en de koster wilde de kerkdeur afsluiten, maar toen hij ons zag kwam hij op zijn voornemen terug: het Bekende Nederlandschap deed wonderen.

'Volgt u mij maar,' zei de koster en hij ging ons voor naar een wankele trap die de grafkelder in leidde. Daar lagen ze: een smid, een jonge vrouw en een man. De vrouw, haast een meisje nog, lag broederlijk tussen hen in.

Ze hadden geen kleren aan en zagen er verre van op hun paasbest uit.

We stonden er wat onbeholpen bij, want wat zeg je tegen een mummie? Via een open raam tochtte het in de crypte en de kilte nam toe.

Dankzij de in- en uitstromende lucht, vertelde de koster, waren de mummies in zo'n goede staat gebleven.

Als om zijn uitleg te bevestigen wurmde een windvlaag zich door het crypteraam en deed een greep naar mijn broekspijpen.

De koster beroerde zijn sleutelbos ten teken dat ons bezoek er wat hem betreft op zat. We volgden hem de houten trap op,

de kerk in, die holler leek dan zo-even; alsof iets zich uit het binnenste van het gebouw had losgehaakt en via een kier of spleet in de bemuring was ontsnapt.

Achter ons viel de kerkdeur in het slot. Dat mocht zo zijn – we hoorden de sleutel knarsen – maar mooi dat het beduimelde raam in de crypte bleef openstaan. Daar lagen de kansen.

‘En,’ zei ik toen we in de auto zaten, ‘hoe vond je ze, Mau, de mummies?’

De weidevogels hadden geen haast en deden het rustig aan. In de verte stak een kerkgebouw zijn vinger op. Ook in die kringen kampte men met een schaarste aan toereikende antwoorden.

‘We doen hartstikke leuke dingen, pap,’ zei Mau lachend. ‘Daar heb jij echt een neusje voor.’

‘Bartus?’ hoorde ik Ronald zeggen. ‘Ben je daar nog?’

‘Ik ben er nog,’ zei ik.

Maar klopte dat? Daar was ik opeens niet zo zeker van.

Kort daarna hoorde ik een klik. Besluiteloos bleef ik met mijn mobiel in de hand voor me uit staren.

Ik dacht langer na over wat Ronald had gezegd dan dat ons gesprek had geduurd. ‘Wel zo aardig als je de verschijning van je boek zelf nog kunt meemaken.’ Wat wist Ronald dat ik niet wist? Voorzag hij iets wat in de nabije toekomst op mijn pad zou komen en wat me tot op heden was ontgaan?

Ik zette de televisie aan, iets wat ik normaal gesproken na middernacht zelden deed. Van het oosten kwamen berichten over grote troepenverplaatsingen.

—

Toen ik Bril uitliet, de laatste ronde, was het aardedonker. De straatverlichting was uitgevallen. Vanwege een herinrichting lag onze straat al weken open; mogelijk dat de storing daarmee verband hield.

Bril trok aan de riem en gromde tegen iets wat zich ergens in het duister ophield maar zich niet liet kennen, althans niet door mij. Toch kreeg ik de indruk dat een nadere kennismaking niet lang op zich zou laten wachten.

Wat ik deep down inside had voelen aankomen, zou met enige vertraging worden bewaarheid. Ronalds voorspelling kwam uit.